

Arbejdsgruppen om ændring af den kirkelige struktur

Dato: 3. januar 2006
Dokument nr. 269366

Den fremtidige varetagelse af stiftsøvrighedsopgaverne

1 Forslag til stiftsøvrighedens sammensætning

Stiftsøvrigheden består i dag af biskoppen og stiftsamtmænd i forening. I forbindelse med kommunalreformen nedlægges statsamtene og erstattes af fem regionale statsforvaltninger, der ledes af en direktør, jf. lov nr. 542 af 24. juni 2005 om regional statsforvaltning. Dette giver anledning til en fornyet vurdering af placeringen af stiftsøvrighedens nuværende opgaver.

Selv om stiftsøvrighedens opgaver reduceres, vil det næppe være en god løsning at etablere en ny stiftsøvrighed bestående af biskoppen og direktøren for den regionale statsforvaltning. Med fem regionale statsforvaltninger vil hver af direktørerne i gennemsnit skulle dække to stifter. Stillingen som direktør må endvidere forventes at blive arbejdsmæssigt mere krævende end amtmændsstillingen. Af disse grunde ville der næppe kunne blive tale om den personlige relation, som udgør en særskilt værdi ved institutionen.

En alternativ model kunne være at frigøre den statslige repræsentation fra en bestemt stilling og i stedet stille det generelle krav, at der skal være tale om en statslig embedsmand med juridisk embedseksamen og i en stilling, der mindst svarer til lønramme 38. Der vil i alle stifter kunne findes en række personer, der opfylder disse kriterier. Ud over direktørerne for de regionale statsforvaltninger vil det blandt andet gælde direktører for andre lokale statsforvaltninger.

Ved at lade en ny stiftsøvrighed bestå af biskoppen og en sådan embedsmand, der udpeges af kirkeministeren efter drøftelse med biskoppen, vil der kunne lægges øget vægt på, at den, der udpeges, har den fornødne personlige baggrund og erfaring til at varetage hvervet.

Udpegningen bør ske for en tidsbegrænset periode, for eksempel 6 år men med mulighed for genbeskikkelse.

2 Varetagelse af stiftsøvrighedens opgaver

Nedenfor beskrives de **vigtigste** stiftsøvrighedsopgaver, opdelt i hovedgrupper, samt arbejdsgruppens forslag til placering af opgaverne efter 1. januar 2007. Dette oplæg beskriver således **ikke** de opgaver, der i dag varetages på stiftsniveau som en del af biskoppens opgaver.

En fuldstændig oversigt over hvilken myndighed, der efter arbejdsgruppens forslag bør varetage stiftsøvrighedens nuværende opgaver, er beskrevet i notatet: "Oversigt over stiftsøvrighedens opgaver – herunder forslag til fremtidig varetagelse".

Arbejdsgruppens forslag er udarbejdet med udgangspunkt i "Beretning fra biskopper og stiftamtmand om stiftsøvrighedens opgaver efter strukturreformens gennemførelse" fra april 2005. Arbejdsgruppens forslag afviger

nogle steder – primært for så vidt angår kapitalforvaltningen – fra forslagene i den nævnte beretning. I notatet ”Oversigt over stiftsøvrighedens opgaver – herunder forslag til fremtidig varetagelse” er arbejdsgruppens forslag sammenholdt med forslagene i beretningen.

Stiftsøvrighedens hovedopgaver og arbejdsgruppens forslag til placering af opgaverne efter 1. januar 2007:

1. **Egentlige juridiske tilsynsopgaver** forbliver hos stiftsøvrigheden, der fremover består af biskoppen og en statslig repræsentant i forening, jf. afsnit 1.

Stiftsøvrighedens opgaver med hensyn til det juridiske tilsyn med de lokale kirkelige myndigheder er en af de opgaver, hvor nedlæggelsen af amtmandsstillingen vil blive savnet mest. På disse områder kan der særligt være behov for, at biskoppen har mulighed for at have en ”sparringspartner” med juridisk-administrative kompetencer på højeste niveau. Disse kompetencer vil ikke uden videre kunne erstattes af stiftsadministrationens rådgivning, dels fordi stiftsadministrationen ikke nødvendigvis har juridiske kompetencer på mere end fuldmægtigniveau, dels fordi stiftsadministrationen står i et underordningsforhold til biskoppen.

Følgende tilsynsopgaver foreslås derfor bevaret hos stiftsøvrigheden:

Opgaver i henhold til menighedsrådslovens §§ 45 - 48 og økonomilovens § 17a, stk. 6, dvs.:

- Tilsynet med om menighedsrådenes beslutninger er i overensstemmelse med gældende lovgivning og til, hvis det ikke er tilfældet, adgang til at sætte den ulovlige beslutning ud af kraft, jf. menighedsrådslovens § 46, stk. 1.
- Adgangen til at pålægge menighedsrådsmedlemmer, der er ansvarlige for en beslutning om at undlade at udføre en foranstaltning, som rådet efter lovgivningen er forpligtet til at udføre, tvangsbøder, jf. menighedsrådslovens § 46, stk. 2.
- Kompetencen til efter menighedsrådslovens § 46, stk. 3, at anlægge erstatningssag mod et menighedsrådsmedlem, som er ansvarlig for, at kirkekassen er påført et tab.
- Adgangen til at fratage sagsanlægget mod, at medlemmet indbetaler et af stiftsøvrigheden fastsat beløb til kirkekassen, jf. menighedsrådslovens § 46, stk. 4.
- I henhold til økonomilovens § 17a, stk. 6, har stiftsøvrigheden tilsvarende sanktionsmuligheder overfor et provstiudvalgs beslutninger, der strider imod gældende lovgivning, ved provstiudvalgets ulovlige undladelser eller hvor provstiudvalget har påført kirke- præstegårds eller provstiudvalgskassen et tab.

2. Med samme begrundelse som nævnt under 1 foreslås det, at **bestyrelsen af fællesfonden** – og dermed af de midler, hvor kirkeministeren har det øverste ansvar for forvaltningen – fortsat varetages af stiftsøvrigheden.

Det betyder, at følgende opgaver i forbindelse med bestyrelse af fællesfonden foreslås bevaret hos stiftsøvrigheden:

Udarbejdelse af forslag til budget over fællesfondens indtægter og udgifter for hvert stift, jf. økonomilovens § 15.

Løbende forvaltning af de bevillinger, som stiftet har på fællesfondens budget – herunder ansvar for at bevillingerne anvendes korrekt, og at stiftets del af fællesfondens budget overholdes.

Aflæggelse af regnskab for fællesfonden, jf. økonomilovens § 17.

Administration af den udbetalte landskirkeskat, jf. økonomilovens § 19.

3. **Stiftsmiddelforvaltningen** – dvs. forvaltningen af de indbetalte kirke- og præsteembedekapitaler, hvoraf forudbetalt gravstedsvedligeholdelse udgør langt hovedparten - foreslås demokratiseret sådan, at samtlige kompetencer i forhold til forvaltningen flyttes til stiftsudvalgene vedrørende økonomi. Det vil være nødvendigt at beskrive forholdet mellem stiftsudvalget og stiftsadministrationen – herunder i hvilket omfang stiftsudvalget kan overlade opgaver til stiftsadministrationen. I de stifter, hvor der er forsøg med stiftsråd, vil det være stiftsrådet, der overtager kompetencen.

Forslaget ligger i naturlig forlængelse af det forslag til ændring af økonomiloven, som kirkeministeren har fremsat i november 2005. Her foreslås det, at kapitalerne fremover forvaltes fuldt ud til fordel for kapitallerne – kirkekasserne.

Stiftsmiddelforvaltningen består i at bestyre de kirke- og præsteembedekapitaler, der ikke bestyres af menighedsrådene (fast ejendom), jf. økonomilovens § 23, herunder foretager kapitalanbringelse, lånesagsadministration, udarbejdelse af budget og regnskab.

Den daglige forvaltning vil, som det er tilfældet i dag kunne uddelegeres til stiftsadministrationen.

4. **Tilsynet med kirkebygningen og kirkegården** foreslås placeres hos stiftsøvrigheden.

Kirkebygninger er ikke undergivet den almindelige fredningslovgivning. Baggrunden herfor er sikringen af balance mellem kirkebygningen som gudstjenesterum (brugsrum) og kirkebygningen som en del af den nationale kulturarv. Hensyn til kulturbevarelse er således sikret gennem stiftsøvrighedens tilsyns-/godkendelseskompetence.

I de situationer, hvor et konkret projekt vedrørende kirkebygningen, dens inventar eller kirkegården skal finansieres af stiftsmiddellån, skal projektet tillige godkendes af stiftsøvrigheden og stiftsudvalget vedrørende økonomi for så vidt angår finansieringen.

Følgende opgaver foreslås placeret hos stiftsøvrigheden:

- Alle stiftsøvrighedens nuværende godkendelseskompetencer i forhold til kirken og dens inventar, jf. lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde samt bestemmelser i bekendtgørelsen om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.
- Alle stiftsøvrighedens godkendelseskompetencer i forhold til kirkegården og bygninger m.v. på kirkegården, jf. lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde med tilhørende bekendtgørelse (fx §§ 13-15).

Følgende opgaver foreslås placeret hos biskoppen:

- Klageinstans over provstiudvalgets afgørelser fx i forbindelse med syn eller når provstiudvalget har godkendelseskompetencen, jf. lov om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde med tilhørende bekendtgørelse.
  - Opgaver i medfør af planlovgivningen.
5. **Øvrige opgaver** flyttes som hovedregel til biskoppen. Enkelte opgaver flyttes dog til menighedsrådet, provstiudvalg eller Kirkeministeriet. En udtømmende oversigt over opgaver, og hvor de foreslås placeret fremover, fremgår af bilag 1.

De steder, hvor opgaven placeres hos biskoppen, vil der ikke være noget til hinder for, at biskoppen overlader den praktiske opgaveforvaltning til stiftsadministrationen.

Som eksempler på opgaver, der fremover foreslås varetager af biskoppen, kan nævnes:

- Alle opgaver stiftsøvrighederne varetager på kirkefunktionærområdet.
- Klageinstans ved uenighed om forretningsgangen i menighedsråd og provstiudvalg.
- Alle opgaver stiftsøvrigheden varetager på præsteområdet – fx godtgørelse og lønforhold, godkendelseskompetencer mv. på tjenesteboligområdet.